

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre 3 " — "
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petitsor 5 kr.
 Nyilttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hir-
 detésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztési iroda:
 Főter 5. sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.

Megjelen:
 Szerdán és Szombaton.

Kéziratok:
 Vissza nem adatnak.

Kiadóhivatal:
 VOLCZ B. könyvnyomdája. Mindennemű perzek hirdetések és reklamatok ide intézendők.

Előfizetési felhívás.

Lapunkat időközben indítva meg, e miatt az előfizetési idő is esonkán maradt, mintán a fél év november hó 14-én az 52-ik számmal lejár. — Az előfizetés rendhözatala végett tehát a esonkán maradtott egy és fél havi időtartamra kiegészítésül új előfizetést nyitunk: **November 15-dikétől Deczember végéig 75 kr.**

Egy negyedév hozzáesatolásával 2 fr. 25 kr.

Fél év hozzáesatolásával 3 fr. 75 kr.

Előfizetések eszközzésére legcélszerűbb a postautalványokat használni.

A „Haladás” kiadóhivatala.

Mi a teendő?

(—) Torda-Aranyosmegye régi bizottsága vajjon létezik-e? vajjon az új bizottság megkezdheti működését?

Sokat nyilatkoztak e felett!

Némelyek azt mondják, hogy a régi bizottságot össze kell hívni még, hogy lemondjon, illetőleg elbucszozzák; mások azt mondják, hogy nincs több szükség reá.

Tény az, hogy a volt bizottság eloszlott minden szó nélkül, a nélkül hogy tudta volna, hogy az rája lézve az utolsó óra!

Ez nem nagy baj.

És itt azt a kérdést vetjük fel, hogy vajjon van-e az új bizottsággal szemben, vagy akár a megyére vonatkozólag valami fontos kötelezettsége a régi bizottságnak?

Nincs. Mert az, hogy valaki a bizottságtól elbucszozzék, az nem lehet tárgya egy bizottsági gyűlésnek, azért külön gyűlést egybe hívni nem lehet, nem szabad.

Torda- és Aranyosmegye képviselőiből alakult megyei képviselőlet csak ideiglenes volt, az ideiglenesség fogalma annyira világos, hogy felette vitatkozni nem lehet.

Az ideiglenes tisztviselő működik addig, a míg választás útján helye véglegesen be nem töltetik; ez áll az ideiglenes bizottságra nézve is.

Az új bizottság meg lévén választva s az már megalkítottnak is lévén tekintendő — a régi bizottságnak teendője, hivatala megszűnik.

A régi bizottságot tehát tegyük félre s hívjuk össze az újat, mert a régi és új között ugy sincs nagy különbség, egy pár tagban változván meg.

Egyszerűsítsük a dolgot s ha lehet ne zavarjuk saját érdekünkben.

— A Sipka-szorosban folyt ujab harcról egy érthetetlen s eltorzított szövegű konstantinápolyi távirat érkezett. Most már a hivatalos szöveg is előttünk van, mely szerint vasárnap heves tüzési harc folyt; Gabrovából a Nikola erődhez öt orosz sászlóalj igyekezett eljutni, kiket a törökök keresztüztbe vettek. Ennek folytán az oroszok 400 embert veszítettek. A harcban Lehman basa, a török tüzéség főnöke is elesett.

— **Kiviteli tilalom.** A török kormány a vajnak a drinápolyi vilajetből, továbbá a juh- és bárány bőröknek a salonicchi vilajet összes kikötőiből való kivitelét további intézkedésig megtiltotta.

— **Kars ostromát** Lazarev tbk vezeti; alatta van Saidov tábornok Mazránál és Salgaurnál Roop tbk Bosgalnál és Tikmánál hol Mihály nagyherceg főhadiszállása is van; Alchason tábornok Vizinköinél és Madaradsíknál áll. — Az ostromöv tíz kilométernyire közeledik Karshoz, mely orosz hírek szerint teljesen be van kerítve.

— **A Kassa-oderbergi és az északkeleti vasut egyesítéséről** szóló hírek, mint a „Bud. Hirn.” értesül, koraiak. Van ugyan szó a két vasut egyesítéséről, de még eddig hivatalos nyilatkozat nem történt. — Más oldalról pedig a kassa oderbergi vasut rutka oderbergi vonala átvételének híre a magyar államvasutak részéről egyáltalában nem bir semmi alappal.

A megye mint társadalmi testület.

A megyék kétségtelenül azért vannak első helyen alkotva, hogy azok kerületben az alkotmányos jogok által nyújtott eszközökkel a jó közigazgatás gyakoroltassék, annak területén a törvényeknek fensőbb rendelkezéseknek érvény szerzetessék, s a lakosságnak segély nyujtassék oly bajaiban, melyek mint az állam polgárát jogaiban megtámadják.

De mind ez ugyszólván hivatalos teendője a megyének, illetőleg, ennek jogait gyakorló bizottságnak, tisztikarnak, de mind ez még nem létesíti azt az összetartást mely a megyét egy erkölcsi egységgé kell hogy tegye, mindez még nem adja meg az egységnek ama öntudatát, a mely büszkén nevezi magát a megye nevével.

A hivatalos eljárás, az ügyek bajok igazítása nagyon természetesen elmaradhatatlan; ennek feladata a társadalmi egyensúlyt mindanyiszor helyre állítani, — de a társadalmi állapotokat javítani, a miveltség, polgárisodás külföldi ösvényein a megyét, annak lakosságát előbbre és előbbre vinni, — ez nem szorosan hivatalos, de még is, mindenesetre feladata a megyének.

A megye a társadalmi előhaladás terén is egy egészet kellene hogy képezzen, s egyesült erővel kellene hogy erre törekedjék.

E végből az irányadó körök alakíthatnának egy megyei kört a melynek feladata lenne mind azt megvitatni, a mi

az egyes helységek, azok lakossainak és így az egész megyének társadalmi előhaladására üdvös és kívánatos, s ezeknek fogantatására egyszersmind a helyes és célszerű utról is gondoskodnék.

A csatateréről.

A „Standard”-nak távirják, hogy a muszkák minden nap várják, Ozman kitérését Widdin felé, ott az oláhok foglaltak állást. — A „D. T.”-nak jelentik hogy az összes hadtestek távirjai vonal által vannak össze kapcsolva, hogy azonnal lehe sen őket összpontosítani.

Miután Murad exszultán szolgálai különféle ármányokat szöttek, a kormány szükségesnek találta ezeket elbocsátani (tehát nem megfojtani.) A roszakarat ez esetet a leghamisabb hírek terjesztésére használta fel.

Károly fejedelem szemlét tartott a ribari hadállások felett. Éjjel erős ágyutűz volt halható. Valószínű, hogy Skobelev Kioschin ellen harezol.

A pleynai török tábor ágyuztatik. A pleynai szökevények száma egyre szaporodik a muszkák híresztelése szerint. Az Ardahanból Oltin keresztül nyomuló hadoszlop a Sagonli hegységen foglalt állást. Ha Erzerum bevétele nem sikerül, akkor Heiman hadosztálya a hegységben üti fel téli szállását.

A „Czas” illetékes forrásból nyert értesülés nyomán jelenti: Bratianu e napokban a főhadiszálláson volt, hogy Károly fejedelemmel tudassa a népnak szomorú hangulatát a román seregnek a muszka hadseregbe osztása miatt. Miután kettejük közt igen izgatott, de eredménytelen értekezlet folyt, — a visszatért Bratianu értesíti arról miniszterétársait. Cogoinitseau fel volt bősülvé a fölött, hogy a fejedelem ön magát és a hadsereget átszolgáltatta Muszkaországának. Ezen titkos minisztertanács tartatott, melyben ama kérdést vették föl, vajjon ezen esetben alkalmazandó-e az alkotmány 89-ik cikkelye. (E cikkely szerint a a fejedelem megfosztható trónjától.)

A „P. C.” jelenti 14-ről Bukarestből: Tegnapelőtt este a Skobelev tábornok által elfoglalt hadállások mellett látszólag új csaták folytak, ugy látszik, hogy Skobelev a zöld hegy mellett más török hadállásokat is elfoglalt. — Tegnapelőtt óta a muszka főhadiszálláson Plevnában oly mozdulatokat vettek észre, mintha Ozman pasa elékészületeket tenne az áttörésre. Tegnapelőtt nagy ostrom ütég ment keresztül itt, Bulgáriába tartva.

Hivatalosan jelentik 13-ról Bogotból: A ezárevics egy hadosztálya csak előőrsi ütközetekben vett részt. — E hó 9-én Polonizét 3 tábor megtámadta meiyek néhány ágyulövés után visszavonultak; a törökök jól megerősítik magukat Kalanesch átellenében. 12 én éjjel az oláhok veszteség nélkül szállottak meg a Bivalar előtti magaslatokat; a dolny-petropoli vonalon csak ütégeket állíthattak fel.

A „Czas” egy figyelemre méltó jelentése hirt ad a dunai orosz hadsereg nyomorult és szálamolca méltó állapotáról és megjegyzi, hogy csupán a ezár jelenléte képes még a rendet föntartani. Több tiszt a kiállott sok nyomorúságtól már megbolondult,

A választások.

II.

Minden választási actust megelőzően a jótanácsadók bővön jelentkeznek. — Természetesen röstelné bárki is azon nem kezdeni a jó tanács adást, hogy különös figyelem fordítandó arra miképp az egyes betöltendő állomásokra kellő képzettséggel bíró egyének választassanak. — Hogy ebbe az illetőknek tökéletes igazuk van senki józan észsel kétségbe nem vonhatja. —

De nagyon ritkán hallottam kellően előadni — mik legyenek a képzettséget tanúsító kellékek? Igaz, hogy az előtanulmányok megszerzésére szolgáló jogvégtetés, — a politikai tudományokból letett egyetemi vizsgák azon vélelemre szolgáltatnak alapot, hogy az oly egyének kik ezen tanulmányokat eredményel — viz-ga képesítéssel hallgattak inkább birhainak képzettséggel egy közigazgatási hivatal betöltésére — mint kik legfennebb a középtanodák tanulmányait végezve, a nélkül hogy fennsőbb tudományokat hallgattak volna lépnek közszolgálatba — ezen kellék azonban csak szükséges — s igen célszerű minden oly állomásokra nézve — a melyeknél önálló intézkedésre jogosítvák — mint elengedhetlen minősítést kitűzni — s nézetem szerint ettől eltérni nem is szabad, — de ezen minősítés nem elégséges kellék arra — hogy az illető candidátusról feltételeztessek a képesítés.

Közelebről olvastam egy amerikai író munkájában éppen a hasonló előtanulmányok alapján felállított képzettségi teoriára vonatkozólag, hogy azon fogalom miképp a három fekete grácia, Törvény, Physica és Theologia kell hogy imádtassék az uri emberek jeilöljei által — kimondhatatlan kárt tett a társadalomban — elrontott akárhány jó ácsot igazságtalanságot követett el a pörölyön, a hajon a boltban és mezőn, — ennek eredménye az hogy a világ tele van oly emberekkel, kik megütálva saját hivatásukat — inkább gyöngeségek mint erjük után élnek és reménytelen alárendeltségre vannak kárhoztatva. A mi viszonyaink szerint nem is éri uri embernek magát az ki fiát juristánál egyebnek neveli — s a ki aztán az urizálásban még tovább megy abban igyekszik, hogy fiát megyei szolgálatba juttassa,

A közigazgatás vezetésére hivatott tisztviselők teendői három főirányban jelentkeznek.

Az országos és állami érdekek tekintetéből törvény hozás vagy a központi kormány által előírt teendők végrehajtása.

A megyei és községi érdekek tekintetéből előszabottak teljesítése.

S végül az egyesek vagyoni és testi biztonságára ellen intézendő támadásokkal szemben azok védelmezete.

Ezen három főirányban működésre szükséges előtanulmányt képez különösen a political tudományok esmere.

A kellő képzettség azonban a candidátusban csak akkor feltételezhető — ha e mellett a political pályára hivatással bir — ha gyakorlati képességgel — határozott jellemmel — kitartó munkássággal s teendői végrehajtására akarát

erővel bír. — Azt mondhatja erre valaki — felette sok kívánság! nines kikből ily sok kívánalmaknak megfelelő egyének kiválasztassanak. — Hogy sok kívánság egyszerre — hogy nehezen lehet a választandók mindegyikébe mindezeket feltalálni igaz, — de ha tekintetbe vesszük mikép önkéntesen bízzuk egyéni jogaink — testi biztonságunk védelmezését a választandó tisztokra, — alávetjük magunkat az országos — megyei és községi érdekek előmozdítása céljából teendő intézkedéseknek — s így mintegy közvetlen fennsőbb hatóságul választjuk meg őket, — kívánságom felelőleges nem lehet — s a mennyiben azok mindegyike minden egyes megválasztandóban fel nem található — szükséges még is arra figyelni, hogy azon jelöltek legyenek megválasztva kikbe a megjelölt kellek legnagyobb része fedezhető fel. —

Szükségesnek tartom indokolni kívánságaimat — s egyik másikat értelmelni is. —

Szent és igaz elv az, hogy alig van ember, ki nem volna képesítve valamely mesterségben kitűnni de erre vonatkozólag áll ismét az is, hogy minden ember csak azon pályán tűnik ki, melyre hivatással bír.

A közelmúlt igazolta mikép nemzetünk két nagy embere csak akkor kezdett feltűnni s azután nőtte ki magát — ha azon pályáról letért melyre hivatással nem bírt — Petőfynek soha se lett volna a nemzet életével egybe fordított neve ha a színészi pályán marad — s Jókai nem hozott volna a nemzetre a külföld előtt is annyi dicsőséget ha a festészeti pályán marad. — Ha a nemzet nagyemberevé nem is nőhet ki minden ember — de „egy színjáték csak akkor sikerülhet ha a legkevésbé lényeges szerepet is arra hivatással bíró egyén játssza.“

Mikép lehessen képzelnünk jó közigazgatási hivatalnoknak a paragrafusokhoz mereven ragaszkodó bürokratiához hajlammal bíró egyént, — a magányt kedvelő, — az emberekkeli érintkezéstől óvakodó, — a mozgást nem kedvelő ember hogyan teljesítheti jó kedvel az ezekkel éppen ellentétes foglalkozást.

Ha pedig jó kedvel nem végzi munkáját bárki is, egyfelől abban lassan halad, — másfelől a vele érintkezőknek kedvetlenül végzett munkájával annál több kellemetlenséget okoz. —

A képesítés egyik fő kelleke tehát hogy a kitűzött pályára hivatással bírjon. P . . . i.

Szóljunk hozzá.

Felvincz nov. közepén.

A volt aranyösszegek sok oly közvagyonra van, mely ügyei elősegítésére lényeges hatással lehetne.

Ott van a közbirtokosság vagyona, magtár vagyona stb. stb. mind oly vagyon, melynek ma tényleg semmi hasznát nem vesz.

Igen csodálkozunk rajta, hogy mind ezen ügyekben annyira nagy a hidegség, annyira nem ohajtják tisztázni a kérdéseket, holott előbb utóbb tisztázni muszáj.

A mint tudom már is több közvagyon szappan buborék lett — eltűnt, ha sokáig fognak kéni a dologgal bizony elmegey több is, mert a gazda nélküli jószág pusztulni szokott.

Talán félnek bolygatni e kérdéseket?

Meg lehet, hogy most közvetlen a választások előtt nem is volna tanácsos, vagy tapintatos dolog sok egyéntől ez ügyek bolygatása; mi azonban úgy vagyunk meggyőződve, hogy a közügy az első, az az ügy, mely többnek szolgál javára.

Ezen kérdések megoldásához igen szeretném, ha birtokos társaim hozzá szólnának, hogy legalább a tisztújítások után a dolgok legyenek megvilágítva, s megkönnyítve a munka a továbbiakra.

(C.)

Levelezés.

Torda, Nov. 3-án. 1877.

Tekintetes Szerkesztő ur! A „Haladás“ mindent megró, mi megróvára érdemes, s kivétel nélkül mindenkinek megmondja az igazat.

Felebaráti kötelességet teljesít tehát a I. N. Szerkesztő ur, ha egyszer felsétál az Aknára, megtekint az ott levő bomlásnak; indult kápolnát; s ha látandja, mikép ez már annyira meg van romolva, mikép a benne tartatni szokott isteni szolgálat emberélet veszélyeztetésével jár, figyelmeztetni méltóztat a rendőrséget teendőjére.

Ezen kápolnában keresztjáró héten, halottak napja után és nagy bőjtben minden héten egy napon isteni szolgálat tartatik, s ezért a r. k. plébános a kincstártól havonként 12 forintot huz; a templomi szolgálat tehát meg fog tartatni mind addig, míg a rendőség közbe nem lép.

Ezen kápolna boltzatja egész hosszában a közepén meg van hasadva, s e hasadás a khorus felett oly nagy, hogy pár év előtt az orgonát is leverték, nehogy odaüsse a leszakadó boltzat. A khorus felett egy darab boltzat ki is mozdult helyéből, a mellette lévő előfal pedig tetejétől a földig van repedve, s fent egy nagy darabot csak az ablak rostélyvása tart fenn a lezuhanástól.

Ha a tek. Szerkesztő ur vagy megbízottja megtekintik a Kápolnát, a mellette lakó öreg ember kinyitandja, s a szentély és segrestye falain levő hasadásokat is kérem megtekinteni.

Nagy Péter, m. k.

Közigazgatási bizottságunk ülése.

(november 14-én)

Elnökölt br. Kemény György főispán ő méltósága, ki megnyitván a gyűlést, több tanügyi és közig. soron kívül elintézt ügyekről tesz előterjesztést.

Az alispán, adófelügyelő és tiszti ügyész által előadott ügyek iránt az adatokat még be nem szerezhetvén, ezekről jövő számban fogunk értesítést hozni. Átmegeyünk a többi referencs ügyeire.

Velits Ödön árvaszéki elnök jelentést tesz az árvaszék múlt havi működéséről, ügyforgalmáról, árva vagyományról, a gyámoltak és gondnokoltak számáról. — E jelentésből meggyőződünk arról, hogy az árva ügyek rendes folyamatban vannak, az árva pénzek helyesen kezeltetnek s hogy az árvaszék az összerögzött munkát rendkívüli erőfeszítéssel elvégezte, csak a munkálás — erő hiánya miatt — akadt fenn, miért a bizottság egy irnokot ideiglenesen áthelyezett.

Ménrök Andrásy Nándor jelentése szerint az államutak jókarban vannak; az utak beágyalása megkezdődött, több nüttágyra pályázat volt hirdetve s a halmokért a vállalkozóknak s pénzek kifize tettek.

Főorvos Dr. Bood Elek jelentése szerint a közegészlgy ügy jó, ragályos betegség (diphtheritis) egy pár községben szorványosan jelentkezett; halálozási esetek száma rendes. Az állatok közt semmifele járvány nem volt, az egészségi állapot igen jó.

Weisel Antal posta és távirtdai ügyi előadó jelentése szerint a megye területén nevezetes ügy a téren nem fordult elő. Torda és Topánfalva közt egyes posta összeköttetés iránt a n.-széki postai igazgatóság felkérte.

Tantelügyelő Moldován Gergely előadása alapján a kocsárdi, ar.-polyáni, kövendi, szent-mihályfalvi, harasztosi, tanító választások megerősítettek, — a harasztosi, kövendi és hidas új községi iskolák költségvetése felterjesztett; a torozskói iskola terv kiegészítés végett kiadott; a tuzi, szent-lászlói, torozskói és felvinczi liquidált költségvetések tan-

felügyelőnek további eljárás végett kiadattak, a szent-lászlói községi iskola részére még 300 frt állam segély kérétt. A polgári iskola ügyét a miniszter megsürgetővén az unitárius igazgató tanács határozata közlésére s a tordai tanács a lejárlott tőkék biztosítására megkerestek. Felvinczre még egy tanítói állomás rendszeresített, szabályszerű eljárás végett az írómányok tanfelügyelőnek kiadattak; a m.-ludasi tanító választás megerősített az iskola tanszerekkel való felszerelése iránt a miniszterhez felirat intéztetett; ugyan ez iskolánakmult évi számadása megyei számvevőnek megvizsgálás végett kiadott.

Kir. ügyész Csekme Béla a rabok s új bűnesetek számáról; a foglyok egészségügyéről, a börtön állapotáról beadott jelentése tudomásul vétetett. Az igazságügyminiszter a törvényszék árnyékszéke ügyében tett javaslatot, tervet és költségvetést elfogadván a szabályszerű további eljárás végett írómányok ügyésznek kiadattak. (Á.)

Gr. Károlyi György életéből.

Gróf Károlyi Györgyöt a Bach-Schwarzenberg kormány egy havi börtönre és 150 ezer frt. pénzbírságra ítélte. A forradalom legyőzése után Haynau a gróf palotájába szállásolván magát, elfoglalta az épületet egészen úgy, hogy a gazdának alig maradt egy két szobájánál több saját használatára. — Midőn Haynau tisztességes hivatalától elmozdított és kénytelen volt kényelmes lakását odahagyni, kérdi a grófot, mennyivel tartozik a szállásért.

— Excellentiád fogja maga legjobban tudni, — volt a válasz. Én az újépületben egy szobának egy havi használatáért 150.000 frtot fizettem.

1858. januárban egy német író, ki mai kor polgári erényeit igen szépen leírta és könyvére egy katonát, parasztot és kaputot egyént rajzaltatott, beállt a grófhhoz is, segédletet kérendő, és hogy részvétet annál inkább megnyerje teljes ékeszöllással adta elő könyvének egyes szépségeit és magasztalta — természetesen német nyelven — hogy a polgári erények, vagy mint ő fejezte ki magát, a Bürgertugendek mily szívehatólag vannak benne leírva.

— Ei was, Bürgertugende! — mondja a gróf a könyvet visszautasítva. — Bürgertugende sind heute zahlen und Maul halten!

z még a gróf fiatal korában történt. Egyszer X. falun utaztában egy jómódu gazda meghívta a grófot vacsorára — dísznőfarkas lenesére. A gróf kompareált, Ambrus gazda pedig len a dísznőfarkot az őt újjának segédelmével kiemelte a tából és a bal kezével is megmarkolván, a farkot a lenesétől megszogogatja, illetőleg szájával megtisztogatja vala, — és így meglenesletenve egész tisztelettel gróflja tányérjára teszi. Mire a gróf tányérestől az adományt visszanyujtván, mondá:

— Csak szopjék magának édes Ambrus gazda, majd szopok én is magamnak.

Egy kasznárja, kit igen kedvelt, évekig nőtlenkodott. Egy izben, mikor találkoztott vele, megkérde:

— Miért nem házósodik meg?
A felelet mindig csak az volt:
— Megtenném méltóságos uram, de nem állom a gyermeksírást. Borzadok ha hallom.

A napok multak és egyszer az a kis szárnyas Cupido elszalasztott nyila épen a kasznár szívébe talált. Nines más mód, Hymen bácsihoz folyamodik a sebzett szív. Meghallja most a gróf a változást, meg egy év multával, hogy bölcső van a kasznár házában, arra veszi utját és meglátogatja a rég nem látott

kasznár urat. Ott mulat elbeszélget mindaddig, míg egyszer a szomszéd szobából gyermeksírást hallszik.

— Mi az kasznár ur? — kérdi a gróf, bámulást tetteve.

— A bizony méltóságod, a mi gyermekünk sírása — volt a felelet.

— Hogyan? — kérdi a gróf, — hisz ön irtózott a gyermeksírástól.

— Nem tagadom méltóságos uram.

— Hanem úgy e, — mond nevetve a gróf, — a miénk nem sír oly rutul, mint a másé!

Mikor 1861-ben Deák Ferencz leengedte magát újból vetetni, nem ugyan a lábáról, de arezképből; s atól fogva bármí uton szaporítható arezképeit, fényképeit a pesti árva intézet javára engedte árultatni, Károly György nevetve jegyzé meg a kasinóban:

— Az ember sohase tudja, mire virad; most már Deákot is meg lehet venni.

1861. tavaszán a felsőházban azon tanaoskodtak, hogy ki hol üljön. Mikor a kanapé-processusnak nem akart vége szakadni, Károlyi György oda fordul Waldstein grófhhoz:

— Az még csak hagyján, mikor az emberre ráhatározzák, hogy „hol“ üljön. Nagyobb baj az, ha azt is hozzá teszik, hogy „meddig“ üljön.

Egyszer egyik nagyobb birtokáról levelet kap, hogy belecsapott a ménkü a kastélyba, azután meg a katonai exekució is betoppant.

El van hibázva a dolog — mondá a gróf az épen nála levő jogtanácsosnak.

— Miért méltóságos uram?
— Ennek megfordítva kellett volna jönni. Először az exekuciónak, azután a menykönek.

Rokkant huszár.

H i r o k.

— A korteskedés, dacára annak, hogy a megyei választások közvetlen közelében vagyunk, sem kap lábra, nem mutatja veres tollait. Legalább itt a központban nem. És mégis sok nevet hallunk emlegetni minden egyes postánál, a mi következtetést nyujt arra, hogy a választás élenk lesz. Már ha választunk legalább e ténykedés élenk legyen, mert ha még élenksege is elvész, akkor nem tudjuk mi tartandja fel a választási rendszert. Az egész dologban a legszomorubb körülmény az, hogy akkor hány derék tisztviselő kénytelen aggodni helyzetét, hogy vajjon nem fog-e elütnetni betöltött hivatalától ép olyan által, a kit az atyafiság vagy egyéb érdek visz a küzdterre. Azt hisszük, hogy bizottságunk az érdemet fogja nézni.

— A volt aranyösszegek magtár ügyét valóban jó volna tisztázni. Úgy tudjuk, hogy ez igen szép vagyon volt, de hogy hová lett nem tudják. Alsó és felső Szent-Mihályfalvak külön kezelték magtárukat s van is 300 frnyi tőkéje, melyet községi iskolájának ajándékozott. Saját érdekükben a községek lépjenek fel és tisztázzák a magtár dolgát, mert a községeknek az a kis pénz is jó volna, a mi részükbe jutna.

— A községi faiskolák részére kihalított földeket mások bitorolják, egyesek, és egyházak. Ugy az egyesek, mint az egyházak így nem egyszer szereztek vagyont. Vajjon minő alapon használják-e földeket ki tudná azt megmondani. Meg kell vizsgálunk ez ügyet, a miniszter szigoruan intézkedik, hogy a bitorlóktól számba kell venni az eddigi hasznokat és szigoruan felvenni rajtuk. Ezt kívánjuk. A közigazgatás tartozik az ügyet megvizsgálni, vizsgálja meg. És vajjon a községek költségvetéseikből miért hiányzanak a faiskolák jövedelmei? Itt kellene szigoruan eljárni s utasítani a községeket, hogy ezen faiskolák jövedel-

meit a költségvetésbe vegyék fel, mert ha az indolenti tovább tart, a község e vagyona idegen kezekben lesz — aztán a megye perelhet.

— **A közigazgatási bizottság** feyelmi választmánya idei november 23-án gyűlést tart. Tárgy: Bálint J. ügye.

— **Fillérestélyeink** iránt nagy érdeklőség mutatkozik minden irányban. Igen népesek lesznek, a cosinó terme is aligha elégséges lesz a vendégsereg elfogadására. A program mint tudjuk, igen érdekes. Várva várjuk.

— **Román színtársulat** működik N-Szebenben, A társulat Krajovából jött Petrescu C. igazgatása alatt országunk több nagyobb városaiban lépett fel. Mint értesülünk a társulat gyenge s csekély pártolásba részesül, úgy hogy pár nap múlva kénytelen lesz végképpen itt hagyni bennünket.

— **Szamosújvárról** arról értesülünk, hogy Negruti — oitani képezdei tanító — a n-szebeni esküdtsek általi felmentése örömt szerzett az egész episcopátusban, Csudálkozunk azon a fekete seregen, melyet az állampénze tart, fenn, hogy a „Kutya magyarokra“ annyit haragszik, holott talán neki volna legkevésbé oka rá. Több eszet a sz.-ujvári fekete seregnék.

— **Tanítói választások.** A kövendi községi iskolához. Kriza Sándor, Domokos Mari a harasztosi községi iskolához Benedek Sándor, Zachariás Gizella; az alsó-és felső-szentmihályfalvi községi iskolához Balla László és Mártonffy Anna választották meg.

— **Mikor a paraszt mulat!** Szinden történt a múlt vasárnap, hogy a falu báltermében az egyik suhancznak szerfelett jó kedve kerekedett. Mullaott volna ha az egy száll cigány meg nem unta volna a dolgot s nem kíváncsított volna viskójába haza. De mikor a paraszt mulat, akkor a cigánynak helyt kell maradnia, úgy történt jelenleg is, mert a suhancz kezdett botjával jó kedvet verni a cigányba úgy annyira, hogy másnap e jó kedvében meg is halt. E mulatozásnak a szolgabíró és büntető hatóság neszét vette, minek következménye az lett, hogy a szűz suhanczot két esendő a Torda börtönébe kísérte be. Tanulság ebből az hogy Szinden a ki táncolni és mulatni nem akar ne erőltessék.

— **A tisztújítások** nálunk emberi számítás szerint december hó 28 és következő napjain muladlanul megtörténnek. A nézet összpontosul abban, hogy a tiszt kart ez évben meg kell alkotni. A régi bizottság nem hiszik, hogy szerepeljen tovább, azon nézetben vagyunk mi is, hogy az új bizottságot működésbe kell hozni.

— **Torda város képviselő testülete** jövő szerdán, u. m. November 21-én d. u. 2 órakor közgyűlést fog tartani, melynek fontosabb tárgyai a Latsch Sámuel esérép esüre megvásárlására, valamint a híd vám és behozatali díj szedési jognak 1878 január 1-től leendő haszonbérbeadása feletti határozat hozatala leendének.

— **Gróf Károlyi György** hült tetemeit múlt hétfőn szentelték be. Az egyházi szertartást Hajmál Lajos kalocsai érsek végezte. Képviselő volt a gyászünnepélyen minden előbbkellő közintézet, és az elhunyt gróf uradalmának tisztviselői. Az elhunyt grófot ezután Szathmár megyébe Kaplonyba szállították, a család sírjába örök nyugalomra elhelyezték.

— **Petőfi** „János vitéz“-ét francziára fordította Dozon franczia konzul s az a „Keleti könyvtár“ című vállalatban jelent meg lendületes szép prozában.

— **Monarchiánk katonai készülődéseiről** az utóbbi napokban ismét sensatio hírek terjedtek, a lapok három hadtest mozgósítását s Törökország elleni actiót emlegettek s mindezt Bylandt gróf közös hadügyérnek és báró Sebáhnfeld vezérkari főnöknek Budapestre jöveteléből következtették. Hivatalos s felhivatalos részről azonban e feltevés valóságát kerekon tagadják.

— **A keleti marhavész** terjedésének meggátálása céljából a netalán szükségessé válaladó intézkedések megtételére Tordán, a megye hatóságánál vészbizottmány alakult. Okot ere az szolgálhatott, hogy Seps-Szent-György városában a keleti marhavész kiütött.

— **A kolozsvári nemzeti színházhoz**, E. Kovács Gyula eltávozása esetére Molnár Györgyöt is emlegetik a művezető jelöltek között. Részünkről azt hisszük, hogy nálánál alkalmasabb egyént e fontos művészeti poztra találni nem lehet. Molnár a rendezőseget, hol ily minőségben működött, mindig nagy műérzékkel, leleményességgel gyakorolta, a külső hatás pedig nélkülözhetlen kiegészítő része a művészetnek.

CSARNOK

A ki nem tud nevetni.

Elbeszélés. H. L.-tól.

(Vége.)

„És úgy lön. A színházba érve egy sötét zugot választottam magamnak, honnan én mindent, de engem senki sem láthatott. Körül tekintettem, keresve azt a nőt — — — végre, egy páholyban, több fiatal ember társaságában egy boldogan mosolygó fiatal asszonyt láttam ki a legkaczerább tekintettel mullatott amaz ifjakkal, s mellette egy ősz, őszszezese-est ember ült, kit keveset látszott érdekelni a mi körülte történik. — — — Nem akartam hinni saját szemimnek. — — — Még egyszer oda tekintetem; a boldog, kaczer, fiatal asszony csakugyan Cecil volt, — — — ha, ha, ha!“

Ez iszonyu nevetés másodsor esengett fülembé, de azolta elégszer álmaim is elrabolja.

Vértagyiláló volt hallani e szerencsétlent, — s látni miként rázkodtatja meg a szenvedés egész valóját.

Az eső nagy eseppekben hullott alá, az ég haragosan dörgött, s a villám sűrű csikokban cikázta át az eget.

Valóban jól mondotta Gelei, hogy e vihar egy illik a lelkében tomboló érzelmekhez.

Szegény ifju! szegény ifju!
„Menjünk — szoltam mintegy kábultan a hallottaktól — olyan rémes ez a csatogás!“ — —

Gelei szótlanul követett. Vegre lakásom előtt állottunk meg, s az ifju kezét nyújtotta.

Nem jön ön be hozzám, bevégezendő a történetet? — kérdém —

A vége rövid. A nélkül, hogy találkoztam volna vele még azon este elutaztam. — Szükségem van magányra. Isten önnel!“

E jeicire következő éjszakát álmatlanul töltöttem, folyton a szerencsétlen ifjura gondolva, a kiről most már tudtam, hogy miért nem tud nevetni!

Bizony különös regények folynak le az életben! — —

Másnap reggel, a legelső meglepetés egy, az ifjutól érkezett levél volt.

Kedves barátném! Egy fontos perben érkezett távirat folytán elkell utaznom. Sajnálom hogy nem vehetek kegyedtől szóval búcsut, — az egyetlen nőtől ki irántam részvétet, s ki iránt én a legnagyobb hálát érzek. — — köszönöm! Isten önnel! Gelei.

Többet soha sem láttam ifju barátomat!

Egy év mult el a fentebb leirt események óta, midőn ismét levelet vettem Geleitől.

Valami azt sugta nekem, hogy e levél újabb szerencsétlenséget tartalmaz, s néhány perzig késtem felbontásával.

Végre a kíváncsiság, s barátom iránti részvét legyőzte habozásomat.

Fájdalmasan sikoltottam fel. A levélben következő szavak állottak.

Kedves barátném! Midőn e sorok kezéhez jutnak, én már nem hordom többé e kínzó életet. Cecil meg esalta atyámat egy léha ifjuért, kivel megszö-

kött. — — Éljen boldogul, és ejtson egy könyvet szerencsétlen barátjáért! Gelei.

Néhány nap mulva tele voltak a lapok, hogy a jeles képzettségű, első rangu ügyvéd, ki főképpen a hihetlennel határos váló perekről volt nevezetes, Gelei Andor szíven lötte magát.

„Minden megvolt neki a mi az életet kedvessé teheti — irá a többek között egy lap — szép külső; vagyon, jó név, s azért azt hisszük, hogy a most közelebről annyijele ifju életét elrabló amerikai párbajnak eshetett áldozatul. E hitünkben leginkább az erősít meg, hogy pár év óta szerfelett komor volt s főképpen nem látta őt senki mosolyogni.“

Szegény barátom csak én tudtam, hogy miért nem tudtál te mosolyogni!

Valjon a szép asszonynak, nyugodtak-e álmai?

KÖZGAZDASÁG.

Emlékeztető kert naptár

November hóban.

Gyümölcsészet.

(Vége.)

A gyümölcseskerti munkálatok két-félék: egyik a rendes őszi munka, a másik a tavaszi munkák előkészülete, nehogy a gyors kikelettől meglepetve hátramaradást szenvedjünk, — annál fogva teendők;

Az őszi- és kajszi baraczk események rendszeren későn szűnnek meg tevékenységükben, a meg nem érett hajtások annál fogva lefagynak, szükséges tehát ezeket levelezni, és a galyak hegyeit becsipni, hogy a hajtások megfásuljanak, szükségesetében pedig szalmával is bekötöttek.

Ha a falevelek, mi az almáknál rendszeren megcsik, önkénynt le nem hullanak, leszedendők, a levelezett fák kevésbé vannak kitéve a fagnak.

A magágyak száraz derek jártával befedettek rövid ganajjal vagy levélhaszttal, mely boríték csak kikelett után vetetik le.

Dugványul szedetnek ribiszke-, közméte- birs és birsalma galyak; védett helyen elrakatnak, s télen át dugványul nyestetnek. — Legalkalmas idő ez a nemesítő galyak szedésére melyek aztán a szabadban földbe rakatnak; őszkor szedet nemesítő galyak biztosan forrnak össze, mint a tavasziak.

A karók most kibuzatnak a események mellől, s tölre elrakatnak.

Füzgalyak szedendők, és moha gyűjtendő. — Az iskola kerítése, átvizsgálendő, kijavítandó, hogy a nyulak az iskolához ne férheszenek. — Tavaszkor kiültetendő iskolai ágyak vagy táblák most 1/2 méter mélyen megfordítandók, hogy a téli hóviz és levegő a földet megérlelje.

Hasonlón mint az iskolában a még hajtásban lévő őszi és kajszi baraczkfák levelezendők, a galyak gyenge véghegyei leesipendők, és növekedő hideggel a fagy ellen védendők.

A baraczkok befedését nem minden körülményeknél lehet ajánlani, mert ezáltal a mellett, hogy a fát elgyengéltetjük, a bekoctezésnek még azon rosz következtése is van, hogy a gyümölcsbimbók megromlanak; — nem is a téli nagy hideg árt rendszeren a baraczkfáknak, hanem inkább a tavaszi késő derek és a jeles eső, midőn a fák rügyei fakadozni kezdenek; ezélszerűbb tehát visszatartani tavasziori betakarással, a kora megindulástól. A kikötözött baraczkfák galyait fagy ellen leginkább megvédhetni általa ha a kötéseket feloldjuk, ezáltal a legkisebb szellő is mozgásba hozza a galyakat. A gyökér csak homokos s ritka táajban fagy ki erre nézve tehát ajánlható a baraczkfák gyökere fölött, agyagos takarót adni, vagy érett trágyával egy tenyérnyi magosan befedni a földet.

A fügefák leveleztetnek, szalmával

bekötöttek az ágak és földre fektetve legamóztatnak, növekedő fagyval földborítékot kapnak.

Megnyesendők a ribiszke- és koszméte bokrok, a lyesott galyak dugványul elrakatván.

A eserepekben tenyésztett gyümölcsfák eserepestől a földbe sülyeztetnek oly mélyen, hogy a fatörzse is 1/2—1 láb mélyen a földbe jöjön, különben a fagyökerei megkárosulnának.

Azon redélyfák, melyek nyáron által levéltetvek, mézhérmat és egyéb élő-diek által szenvedtek, lugszappan olvadékkal bemázoltatnak, de nem a gyümölcsгалak, vagy épen a bimbók.

A fák kitisztogatásának a megiffitandó vagy átoltandó fák megbocoltásának ideje van, magától értetvén, hogy a seb- helyek légmentesen elzárassanak. Leszedetnek a hernyófészkek irtatnak a hernyok bábjai, petéi, — kiszáradt vagy egyébként kiirtandó fák kiásatnak, — tavaszi ültetésre fagódrök ásatnak, — s a tavaszi munkákat megelőző készülétek megtéttnek.

Szőlő és pincze-

A szőlő őszi metszése folyamatba tétetik, a szaporításra kiszemelt vesszők tölre bevermeltetnek.

Döntés — bujtás által foltoztatnak a hézagok.

Uj szőlőültetésre a föld 60—80 centimeter mélyen megfordittatik és kitisztittatik.

A karók felszedetnek és száraz helyen összerakatnak.

Trágyázás folyton.

A pinczében minden negyed-ötöd napon töltögettetik az ujbort; a vörösbor lefejtetik a törkölyről és préseltetik.

Konyha kertészet.

Eleve a mult hónapban mondottak bevégezendők, s a kün nem telelő növények, illetőleg gyökök és gumok téli helyükre berakandók.

Azon ágyak, melyekben a növények télen át behagyatnak, meggyomlálandók, de kapálni nem szabad, minthogy azáltal a föld megporhányulna és a hideg megrongálná a növényeket.

Lehet veteményezni sárgarépa-, petrezselyem- és pastinak-magot, ültetni téli saláta palántát, és dugdosni vörösfok- és rocambol-hagymát.

Az üres ágyak felásandók, és folyvást trágyázandók, a trágya csak tavaszkor ásatván alá.

A lötetü irtása tekintetéből ajánlható az ágyak közt imitt-amott egy láb mély gödör ásása, mely aztán fria lóganajjal töltetik meg; ezen kártékony rovarok a lóganajt tartván legkedveltebb téli tanyájuknak, kora tavaszkor a lóganaj kiszedésével kiirthatók.

Méhészet.

Hideg idővel a méhek oltalmazandók a hideg ellen. — A röplykak megszükitetnek, és a gyengék étetéséről gondoskodás történik.

Piaczi árjegyzék.

a tordai vásárra 1877. nov. 10. hozott tárgyaknak

1 hectoliter: t. buza 8 frt. 50 Tavasz tisztabuza 6 frt. — Eleggabuza 6 frt. 50 kr. rozs 6 frt. — Árpa 3 frt. 50 kr. Zab 2 f. 50 kr. Törökbuza 4 frt. 50 kr. méter mázsa szena kötetlen 2 frt. — kr. Alomszalma 1 méter mázsa 25 kr. Tüzifa köbméter 3 frt. 20 kr. Marhabur 1 kilogramm 36 kr. Disznóhús 1 kilogramm 48 kr. Turó 1 kilogramm 56 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdén. nov. 15. 5% Metaliques 63.10. — 5% Nemzeti kötesőn 66.60 1860-iki államkötesőn 73.80 Bankrészevények 112.50 Hitelrészevények 8.24 London 200.90 — Urbéri kötvények: Magyarországi 119.15. Temesvári 78. — Erdélyi 74.90 Horvát-szlav. 85. — Észlöt 106.20. Cs. kir. uraly 5.70 — Napoleon'or 9.58.

Felölös szerkesztő és kiadó tulajd. V. 13. B.

H I R D E T É S E K.

VOLZ és TÁRSA könyvkereskedésében Tordán, kaphatók a következő általánosan kedvelt naptárak az 1878-ik évre.

Az általános közkeveltségű közhasznú Erdélyi képes Naptár ára	30 kr.
Magyar Polgár Naptár tiszticím tárral	60 "
A Magyar nép	30 "
Közhasznú és közszéplu N.-Eury. di Naptár	28 "
Istvánbácsi Naptár	50 "
Protestáns új képes Naptár	50 "
Falusi Gazda Naptára	80 "
Lidércz	60 "
Honvéd	60 "
Népszászó Naptár	40 "
Nemzeti nagy képes Naptár	1 frt. —
Iparos Naptár	50 "
Deák Ferencz Naptár	50 "
Eötvös Naptár néptanítók számára	60 "
Nevezzünk Naptár	40 "
Határidő Naptár, mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek számára	1 frt. 20 "
Írókai Fali Naptár, mindennemű hivatalok, írókai, pénzintézetek, egyletek számára	30 "
Kaphatók még a következő tankönyvek Népiskolák számára:	
Magyar ABC és elemi olvasókönyv Gönczi Páltól	14 kr.
Vezérkönyv ehez	18 "
Fali Táblák Göntzi Páltól	2 f. 40 "
Nyelvtani gyakorlókönyv Nagy Lászlótól a Népiskolák II. és III. IV. osztályai számára, ugyan ezekhez vezérkönyvek	20 és 32 kr.
Magyar olvasókönyv Gáspár Jánostól a Népiskolák II. III. IV. V. és VI. oszt. számára. Vezérkönyv a Beszéd és értelem gyakorlathoz Nagy Lászlótól	24 kr.
Rajzminták Szabó Endre és Tóth Tamástól	1 frt. —
Utmutató az elemi Rajztanításhoz Maszák Hugótól	60 kr.
Írásbeli mozgatható betűk	70 kr.
Nyomatásbeli	60 kr.
ABC és Olvasókönyv a katolikus elemi iskolák számára	18 "
Első nyelgyakorló és olvasókönyv a luth. el. isk. számára	27 "
Nemzeti kis ABC	12 "
Számolási Gyakorlókönyv, Népiskolák számára	25 "
Számítan a Népiskolákban Brassai S. I.	40 "
Számvetés " Példatár " II.	16 "
A Földrajz elemei Herzeg Sándortól	20 "

Első oktatás a Földrajzban Erdődi Jánostól	25 kr.
Kis biblia Szász Károlytól	25 "
Magyarország Története Rajesányitól	30 "
Szépírásminta magyar	10 "
" német	12 "
Az illem és tisztesség arany szabályai	25 "
Rendszeres utasítás a szép és gyors írás 3, — legfőbb 4 hó alatti elsajátítására Fiedler Tamástól	50 "
Európa kézi abrossza	25 "
Az Osztrák-Magyar Monarchia kézi abrossza	25 "
a Magyar Korona országai kézi abrossza	25 "
Továbbá ugyan csak fennirtaknál kapható:	
Föld és Természettudomány Jánosi Ferenczétől	40 "
O. és Új-Szövetségi Szt.-Történetek Éltés Károlytól	80 "
Egri elemi Káté	8 "
" Kis	18 "
" Közép	32 "
" Nagy	50 "
Bibliai Történet kisebb Roder Alajostól	23 "
" nagyobb	60 "
Számítan Császár Károlytól I.	60 "
Népszerű Természettan Orbán Józseftől	60 "
Önsegély, Orvosi tanácsadó Dr. Ernst L.-től	2 f. —
Selbsthilfe, ärztlicher rathgeber von Dr. L.-Ernst	2 f. —

Ezen kivülnagy raktára a felsőbb iskolai könyveknek, a netalán hiányzó iskolai vagy más bármilyen iródművek gyorsan és eredeti árban beszereztetnek. Dus raktára minden az iskolákban szükségelt cikkeknek Iró-, Papir és Rajzszereteknek a legjutányosabb szabott áron. — Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek. Végre pedig —

K Ö N Y V N Y O M D Á N K

elvállal minden nemű nyomtatványokat szintén a legjutányosabb árak mellett, egyttal tudatjuk hogy

a nyomdába egy tanuló felvétetik
értekezhetni fenn irak könyvkereskedésében.

Figyelemreméltó idegbajok- és nehézkórban szenvedőknek

Legujabban feltalált gyógymód
Számítalan halálatot
mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas

Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

(15-62 102)
SYLVIUS BOAS urnak
az Auxilium orientis feltalálója
Specialista idegbajokban
Berlin Friedrich-strasse 22, 1

Sömmerda febr. 7-én 1876.
Igen tisztelt Uram! Ezennel hűlök egy értesítési illetőleg leírású egyetemennek, melynek én is örövendeni fog. Erzsébet leányunk karácsony óta testileg és szellemileg annyira helyre állott, hogy sokszor magunk is azt kérdezzük, hogy valjon ugyan-e az? A köhögési időszak sem hatott javulási állapotára. Nagyon örövendének ha a délutáni órákban aludna, de nem tudjuk arra bírni, adná az ég, hogy a javulás tartós volna mit azonban már most akarunk meghálálni, mert meggyőzők győződve, hogy ezt csak az ön kitűnő szere által érték elő Fogadjon kőszönetünket gondoskodásáért gyermekünk irányában.
Az üvegeket ismét felhasználtuk, miután most utasítás szerint 4 kanállal adtuk neki naponta s ezennel kérem sziveskedjék utolag az Auxilium orientisből küldeni

teljes tisztelettel Rothmaler lelkész.

A Victoria esőbejutásával ennek minden biztósításai megsemmisülvén, azok megújítására, valamint új biztosítások kötésére leginkább ajánlható

**A North British und Mercantile
magyar-angol tüzkár biztosító részvény
társulat, melynek székhelye London és
Edinburgh,**

alapított 1809-ben 20 millió frt. alappal
és ma már 43 millióra szaporodott csak a tűz biztosítási alap-tőkéje.

De nem csak ez óriási alap és nem csak 68 évi fennállása,
de olcsó díjtételei is ajánlják

e társulatot, mely 20--30 % -al olcsóbban biztosít minden más csak megbízható társulatnál is. Biztosításra elvállal minden féle, épületeket, gyárakat, gépeket, gazdasági eszközöket, butorokat, ruhaneműeket, takarmányt és gabonát, árucikkeket és barmokat sat.

Biztosításokat és utbaigázításokat elfogad és szíves kézséggel eszközöl

Marusán István

a North British und Mercantile
Torda-aranyos-megyei Főügynöke
lakása piacz Horváthy ház